

Dr. Tamer BUDAK
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Maliye Bölümü Mali Hukuk Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

**TÜRK VERGİ HUKUKUNDA
ANAYASAL ÖLÇÜT:
MALİ GÜÇ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLO LİSTESİ	xiv
DENKLEM LİSTESİ	xv
KISALTMALAR.....	xvii
§ 1. GİRİŞ.....	1
I. Kavram ve Terim	1
A. Kavram.....	1
B. Terim	2
II. Mali Gücün Yakın Kavramlardan Ayırt Edilmesi.....	5
A. Ödeme Gücünden Ayırt Edilmesi.....	5
B. Eşitlikten Ayırt Edilmesi	10
C. Adaletten Ayırt Edilmesi	12
III. Konunun Sınırlandırılması ve Plan.....	15

Birinci Bölüm

TARİHÇE: VERGİLENDİRME İLKESİNİN VERGİLENDİRME ÖLÇÜTÜNE DÖNÜŞÜMÜ

§ 2. TARİHÇE.....	17
I. İktisat Doktrinlerinden/ Evrensel Bildirgelere.....	21
A. Merkantilistler	22
B. Fizyokratlar.....	24
C. Klasikler.....	26

1. Adam Smith'in Vergileme İlkeleri.....	28
2. Wagner'in Vergilendirme İlkeleri.....	29
3. Neumark'ın Vergilendirme İlkeleri.....	31
II. Evrensel Bildirgelerden/ Anayasalara.....	32
A. Magna Carta Libertatum, Haklar Dilekçesi, İngiliz İnsan Hakları Bildirgesi/ İngiliz Hukuku.....	33
B. Virginia İnsan Hakları Bildirgesi, Bill of Rights/ Amerikan Anayasası.....	37
C. Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi/ Fransız Anayasası.....	39
III. Anayasal Vergilendirme İlkesinden/ Anayasal Vergilendirme Ölçütüne.....	42

İkinci Bölüm

HUKUKSAL TEMELLENDİRME “ANAYASAL VERGİLENDİRME ÖLÇÜTÜ: MALİ GÜÇ”

§ 3. HUKUKSAL TEMELLENDİRME “ANAYASAL VERGİLENDİRME ÖLÇÜTÜ: MALİ GÜÇ”.....	45
I. Anayasa.....	45
A. 1876 Anayasası.....	46
B. 1909 Anayasası.....	49
C. 1921 Anayasası.....	50
D. 1924 Anayasası.....	51
E. 1961 Anayasası.....	52
F. 1971 Anayasa Değişikliği.....	54
G. 1982 Anayasası: Vergi Ödevi/ Mali Güç.....	56
1. Vergide Eşitlik: Mali Güç.....	59
2. Yasallık İlkesi.....	72
II. Anayasa Mahkemesi.....	77

A. Anayasal Vergilendirme İlkeleri ile Okuma.....	79
1. Verginin Yasallığı İlkesi: Yasa Koyucunun Uymak Zorunda Olduğu Anayasal İlkeler	79
2. Vergide Eşitlik İlkesi: Herkesin Vergi Ödemesi.....	81
B. Anayasal İlkelerle Okuma	89
1. Anayasanın Başlangıç'ındaki İlkeler	89
2. Genel Esaslar: Cumhuriyetin Nitelikleri.....	90
a. İnsan Haklarına Saygılı Devlet	91
b. Atatürk Milliyetçiliğine Bağlı Devlet	93
c. Demokratik Devlet.....	94
d. Laik Devlet.....	94
e. Sosyal Hukuk Devleti ve Sosyal Adalet	97
3. Temel Haklar ve Ödevler	100

Üçüncü Bölüm

MALİ GÜÇ: GÖSTERGELERİ VE VERGİLENDİRME TEKNİĞİ ARAÇLARI İLE ÖLÇÜMÜ

§ 4.GÖSTERGELER.....	105
I. Mali Gücün Göstergeleri.....	106
A. Gelir	106
B. Servet.....	111
C. Tüketim	114
II. Gelir/ Servet/ Tüketim: Vergilendirilecek Olay	116
A. Gelirden Alınan Vergiler	117
B. Servetten Alınan Vergiler	118
C. Tüketimden Alınan Vergiler.....	119
§ 5.VERGİLENDİRME TEKNİĞİ ARAÇLARI İLE ÖLÇÜMLEME	122
I. Vergilendirme Tekniği Araçları.....	122

A. Muafiyet, İstisna ve İndirim	124
1. İndirim Yöntemleri	124
a. Gelirden İndirim Yöntemi	124
b. Vergiden İndirim Yöntemi	125
c. Bölme (Katsayı) Yöntemi	126
2. En Az Geçim İndirimi	128
a. En Az Geçim İndirimi Yaklaşımları	130
i. Fizyolojik Asgari Yaklaşım	130
ii. Kültürel Asgari Yaklaşım	130
iii. Medeni Asgari Yaklaşım	131
B. Vergi Tarifeleri	132
1. Tek (Düz, Mütenasip) Oranlı Vergi Tarifesi	133
2. Azalan Oranlı Vergi Tarifeleri	135
a. Matrah ve Vergi Oranının Aynı Doğrultuda Azalması	135
b. Matrah Azalırken Vergi Oranının Artması	136
3. Artan Oranlı Vergi Tarifeleri	136
a. Sınıf Usulü Artan Oranlılık	137
b. Dilim Usulü Artan Oranlılık	138
c. Gizli Artan Oranlılık	140
d. Tersine Artan Oranlılık	141
C. Ayırma İlkesi	142
1. Gelir Kaynaklarının Sınıflandırılması ve Farklı Oranların Uygulanması	145
2. Sermaye Gelirlerinden Ek Vergi Alınması	145
3. Emek Gelirlerine İndirim Uygulanması	146
4. Vergi Tarifelerine Sınırlama Konulması	146
II. Vergilendirilecek Gelir/ Servet/ Tüketim: Matrah	146
A. Gelirden Alınan Vergiler	148
B. Servetten Alınan Vergiler	152
C. Tüketimden Alınan Vergiler	152

Dördüncü Bölüm
MALİ GÜÇ: GÖSTERGELERE DAYALI
ÖLÇÜMLEME

§ 6. ÇEŞİTLİ HUKUK SİSTEMLERİNE TOPLU BAKIŞ	155
I. Amerikan Hukuku	156
II. Avrupa Birliği Hukuku.....	163
A. Birlik Hukuku	163
B. Birlik Üyesi Ülkelerin Ulusal Mevzuatları.....	170
1. Alman Hukuku	170
2. İngiliz Hukuku.....	175
3. Fransız Hukuku	178
4. İtalyan Hukuku.....	181
5. Danimarka Hukuku.....	184
III. Uzak Doğu Hukuku: Japonya - Çin	187
A. Japon Hukuku	187
B. Çin Hukuku.....	190
§ 7. TÜRK VERGİ HUKUKU	192
I. Gelirden Alınan Vergiler	192
A. Gelir Vergisi Kanunu.....	192
1. Muaflık, İstisna ve İndirimler	193
a. Tüm Gelir Türlerine Yönelik Uygulamalar.....	194
b. Belirli Gelir Türlerine Yönelik Uygulamalar.....	201
i. Ticari Kazanç: Esnaf Muaflığı	201
ii. Zirai Kazanç: Küçük Çiftçi Muaflığı.....	203
iii. Ücretler: İstisnalar ve İndirimler	206
iv. Serbest Meslek Kazançları: Meslek Kazancı	
İstisnası	211
v. Gayrimenkul ve Haklar: Konut İstisnası	212
vi. Menkul Sermaye İratları İstisnası.....	213
vii. Eğitim ve Öğretim İşletmelerinde Kazanç İstisnası	214
2. Vergi Tarifesi.....	214

3. Ayırma İlkesi.....	217
a. Özel İndirim	218
b. Farklı Vergi Tarifesi Uygulaması.....	220
c. Sakatlık İndirimi	221
d. Sermaye Gelirlerine Ek Vergi Uygulaması.....	223
B. Kurumlar Vergisi Kanunu	224
1. Muaflık, İstisna ve İndirimler	226
a. Muaflıklar	226
b. İstisnalar	227
c. İndirimler.....	227
2. Vergi Tarifesi.....	228
3. Ayırma İlkesi.....	229
II. Servetten Alınan Vergiler	229
A. Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu	229
1. Muaflık, İstisna ve İndirimler	230
a. Muafiyet.....	230
2. Vergi Tarifesi.....	232
3. Ayırma İlkesi.....	234
B. Emlak Vergisi Kanunu.....	235
1. Muaflık, İstisna ve İndirimler	236
a. Muaflıklar	236
b. İstisnalar	239
2. Vergi Tarifesi.....	240
3. Ayırma İlkesi.....	240
III. Tüketimden Alınan Vergiler.....	241
A. Katma Değer Vergisi Kanunu.....	241
1. Muaflık, İstisna ve İndirimler	242
a. Muaflıklar	242
i. Maliyete Dayalı Muafiyetler	242
ii. Kültür ve Eğitim Amaçlı Muafiyet.....	244
iii. Sosyal Amaçlı Muafiyet	244

iv. Askeri Amaçlı Muafiyet	245
v. Diğer Muafiyetler	246
b. İstisnalar	248
i. İhracat İstisnası	249
ii. Taşımacılık İstisnası	249
iii. Diplomatik İstisnalar	250
iv. İthalat İstisnası	251
v. Diğer İstisnalar	252
2. Vergi Tarifesi.....	257
3. Ayırma İlkesi.....	258
B. Özel Tüketim Vergisi Kanunu	259
1. Muaflık, İstisna ve İndirimler	261
a. İhracat İstisnası	261
b. Diplomatik İstisna	261
c. Diğer İstisnalar	262
2. Vergi Tarifesi.....	263
3. Ayırma İlkesi.....	265
§ 8.SONUÇ	267
KAYNAKÇA	281

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Tek Oranlı Vergi Tarifesi	132
Tablo 2. Sınıf Usulü Artan Oranlılık.....	136
Tablo 3. Dilim Usulü Artan Oranlılık I	137
Tablo 4. Dilim Usulü Artan Oranlık II	137
Tablo 5. Gizli Artan Oranlı Vergi Tarifesi.....	138
Tablo 6. ABD Kişisel Gelir Vergisi Tarifesi.....	159
Tablo 7. ABD Kurumlar Vergisi Tarifesi.....	161
Tablo 8. Almanya Gelir Vergisi Tarifesi.....	171
Tablo 9. İngiliz Gelir Vergisi Tarifesi.....	174
Tablo 10. İngiliz Vergi Hukukunda En Az Geçim İndirimi.....	174
Tablo 11. İngiliz Kurumlar Vergisi Tarifesi.....	175
Tablo 12. Fransız Gelir Vergisi Tarifesi.....	178
Tablo 13. Fransız Kurumlar Vergisi Tarifesi.....	179
Tablo 14. İtalyan Gelir Vergisi Tarifesi.....	181
Tablo 15. Japon Gelir Vergisi Tarifesi.....	186
Tablo 16. Maaş ve Ücretler İçin Aylık Gelir Vergisi Tarifesi.....	189
Tablo 17. Diğer Gelirler İçin Çin Yıllık Gelir Vergisi Tarifesi.....	189
Tablo 18. Gelir Vergisi Tarifesi.....	215
Tablo 19. Kar Dağıtımındaki Vergi Yükü	222
Tablo 20. MTV I Sayılı Tarife (2010)	230
Tablo 21. MTV II Sayılı Tarife (2010)	231
Tablo 22. MTV IV Sayılı Tarife (2010).....	232

DENKLEM LİSTESİ

	Sayfa No
Denklem 1. Gelirden İndirim Yönteminin Hesaplanması.....	122
Denklem 2. Décote Sistemi.....	123
Denklem 3. Gelirden İndirim Yöntemi ve Décote Sistemi Farkı.....	124
Denklem 4. Bölme (Katsayı) Yöntemi Hesabı.....	125
Denklem 5. Katsayı Yönteminde Toplam Vergi Miktarı.....	125